

Talouden sopeuttamisohjelma

Kaupunginhallitus 25.09.2023 § 250

Valmistelija: Henkilöstöjohtaja Maaru Seikola
etunimi.sukunimi(ät)uusikaupunki.fi

Yleisesti kaupungin taloustilanteesta

Uudenkaupungin kaupungin talous, kuten kuntien talous yleisesti, on tiukentumassa vuodesta 2024 alkaen. Kaupungin palvelut tuotetaan FCG:n tekemän taloustilastoihin pohjautuvan vertailun mukaan edullisemmin kuin koko maassa keskimäärin tai vastaavan kokoisissa kunnissa. 292 kunnan joukossa vain 56 kuntaa tuotti palvelut Uuttakaupunkia edullisemmin. Nämä kunnat ovat useimmiten pinta-alaltaan pieniä ja monesti lähellä isoja keskuskaupunkeja. Uudenkaupungin taloutta on hoidettu hyvin; kaupungin taseen kertynyt ylijäämä tilinpäätöksessä 2022 on 17,8 milj. euroa. Kuntatalouden yleinen tilanne kuitenkin vaikeutuu ja myös Uudenkaupungin kaupungin talous on tiukentumassa vuodesta 2024 alkaen. Kuntarahoituksen ennusteen mukaan 80 % kunnista tekee vuonna 2024 joko nollatuloksen tai jää alijäämäiseksi. Kuntien toimintakate eli tulojen ja menojen erotus heikkenee.

Uudenkaupungin kaupunginvaltuusto on 12.12.2022 hyväksynyt kaupungin vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2023–2025 taloussuunnitelman. Vuosien 2024–2026 raami poikkeaa hyväksytystä taloussuunnitelmasta erityisesti valtionosuuksien ja henkilöstömenojen osalta ja lisäksi A-sairaalan siiven ja terveyskeskuksen purku on siirretty vuodelle 2025. Valtionosuudet ovat 1,3 miljoonaa euroa pienemmät (lähinnä lisäleikkaus kunnilta hyvinvointialueille, perustuu kuntien sote-menojen kasvuun) kuin taloussuunnitelmassa ja henkilöstömenot 1,1 miljoonaa euroa isommat kuin syksyllä 2022 arvioitiin (työehtosopimuksen perälaudan vaikutus).

Uudenkaupungin kaupungin (kaupunki ja liikelaitokset) tuloslaskelma on kaupunginhallituksen 14.8.2023 antaman suunnittelukehyksen mukaan vuonna 2024 yhteensä 424 000 euroa ylijäämäinen, mutta luvut tulevat vielä muuttumaan valmistelun edetessä. Vuodet 2025–2026 ovat alijäämäisiä, ja niiden taloutta on tarkasteltava erikseen.

Koska noin 2,8 miljoonan euron kertaluonteiset erät siirtyvät vuodelta 2024 vuodelle 2025, tuloveroprosenttiin esitetään 0,49 %-yksikön ei 0,99 %-yksikön korotusta (veroprosentti 8,60), vuonna 2024. Taloussuunnitelmassa 2023–2025 korotustarpeeksi arvioitiin 0,99 %-yksikköä. Taloussuunnitelmavuonna 2025 veroprosentin lisäkorotustarpeen ennakoidaan olevan +0,50 %-yksikköä (veroprosentti 9,10).

Talouden sopeuttamisohjelman käynnistäminen

Taloussuunnitelman suunnittelukehysratkaisussa todetaan, että kustannusten hallinta edellyttää kykyä ja halua ideoida ja esittää ennakkoluulottomasti uusia toimintamalleja. Kuntien talouteen kohdistuvista epävarmuustekijöistä ja Uudenkaupungin kaupungin alijäämäiseksi ennustetusta tuloksesta (vuodesta 2025 alkaen) johtuen kaupungissa on tarve käynnistää talouden sopeuttamisohjelma. Sopeuttamisohjelman keinoin pyritään löytämään ratkaisuja veronkorotustarpeen vähentämiseksi. Sopeuttamisohjelmassa tulee tarkastella kaupungin toimintoja ja rakennetta ja etsiä aktiivisesti erilaisia keinoja talouden sopeuttamiseksi. Sopeuttamisohjelmassa tulee kartoittaa mm. tilankäytön tehostamisen tai toimitiloista luopumisen mahdollisuuksia, tulojen kasvattamisen mahdollisuuksia, toiminnan uudelleen organisoinnin mahdollisuuksia sekä palvelujen tai palveluverkon supistamisen tai palvelujen ulkoistamisen mahdollisuuksia.

Työtehtävien uudelleen organisointi

Sosiaali- ja terveyspalveluiden liikkeen luovutuksen yhteydessä tarkasteltiin kuntiin jäävät työtehtävät. Pääsääntöisesti henkilöstö, joiden tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet kohdistui sosiaali- ja terveydenhuollon työhön tai näiden tukitehtäviin, siirtyi liikkeen luovutuksessa hyvinvointialueen palvelukseen. Joitain yksittäisiä työtehtäviä, joita ei esim. eläköitymisen takia sisällytetty siirtoon, tai joissa työtehtävät vähenivät merkittävästi sote-muutoksesta johtuen, järjesteltiin hallinto- ja elinvoimapalveluissa uudelleen kevään 2023 aikana. Lisäksi joitain vakansseja on jätetty täyttämättä ja töitä on työyksiköissä ja palvelualueilla, kuten esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa, organisoitu uudelleen siten, että järjestelyillä on saavutettu tai saavutetaan lähivuosina säästöjä henkilöstökuluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvät työtehtävät siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille, mutta kunnan vastuulle jääneissä palveluissa tai niitä toteuttavissa työtehtävissä vähennystä ei ole tapahtunut, vaan kuntien velvoitteiden lisääntymisestä johtuen työ lisääntyy jossain määrin tulevaisuudessa. Vuosina 2024–2026 kaupungin palveluksesta eläköityy ennusteen mukaan 55 henkilöä. Henkilöstön tehtävänkuvia ja työnjaon kriittistä tarkastelua ja tehtävien uudelleen organisoinnin mahdollisuuksien kartoittamista tulee jatkaa osana talouden sopeuttamisohjelmaa.

Tilankäytön tehostaminen ja toimitilojen tarkastelu

Sopeuttamisohjelmassa pyritään saavuttamaan kustannussäästöjä mm. tilankäyttöä tehostamalla tai toimitiloista luopumalla. Muutos toteutetaan nykyaikaisilla työympäristöratkaisulla, kuten yhdistämällä työtiloja sekä ottamalla käyttöön yhteiskäyttöhuoneita ja vähentämällä näin henkilökohtaisessa käytössä olevien

työhuoneiden määrää. Työtiloja koskevat välttämättömät muutokset (esim. hiljaisten työtilojen edellyttämät ratkaisut sekä soveltuvat kalusteet) aiheuttavat lisäkustannuksia, mutta kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa pidemmällä aikavälillä vapauttamalla työtilaa muuhun käyttöön. Vapautuneisiin työtiloihin on mahdollista sijoittaa kaupungin muissa kiinteistöissä työskentelevän henkilöstön työhuoneita ja siten luopua joistakin vuokratiloista. Vuodesta 2025 alkaen julkisten työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy TE-toimistoilta kunnille, mikä lisää työtilojen tarvetta laskennallisen arvion mukaan Uudessakaupungissa n. kymmenelle hengelle. Säästöä on mahdollista saavuttaa sijoittamalla TE-palveluiden henkilöstö Mörnestä vapautuviin tiloihin sen sijaan, että työtila vuokrattaisiin ulkopuoliselta taholta. Lisäksi talouden sopeuttamisohjelmassa kartoitetaan mahdollisuuksia luopua joistakin toimitiloista.

Palvelujen järjestämisen vaihtoehdot ja palveluverkon laajuus

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa tarkastellaan lisäksi yhtiöittämisen tai ulkoistamisen vaihtoehtoja. Mm. palkkahallinnon ulkoistamisen selvitys on kaupungin organisaatiossa jo käynnistetty, mutta lisäksi tulee selvittää esim. taloushallinnon, kiinteistöhuollon, puhtaanapidon tai ruokapalveluiden järjestämisen vaihtoehtoja. Huomioiden, että monet palvelut on FCG:n talousanalyysin mukaan tuotettu Uudessakaupungissa verrokkikuntia edullisemmin, ei ulkoistamalla tai yhtiöittämällä varsinaisesti oleteta saavutettavan kustannussäästöjä, vaan ennemminkin rakenteellisia muutoksia palvelutuotantoon.

Taloussuunnitelman suunnittelukehysissä on jo karsittu ostopalveluita. Sopeuttamisohjelmassa tulee aktiivisesti etsiä lisää mahdollisia säästökohteita ja selvittää, mitä ostopalveluita voidaan edelleen vähentää. Vain välttämättömät investoinnit voidaan toteuttaa taloussuunnitelmakaudella.

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa kartoitetaan palveluverkon tarvetta ja oikeaa laajuutta. Esimerkiksi kasvun ja oppimisen palveluissa oppilasmäärät vähentyvät jo taloussuunnitelmakauden aikana vuodesta 2025 lukien. Oppilasmäärien laskiessa nykymuotoisen palveluverkoston tarve pienenee ja kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa rakenteellisilla muutoksilla.

Talouden sopeuttamisohjelman mahdolliset vaikutukset henkilöstöön

Talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteillä voi alustavien arvioiden mukaan olla vaikutusta henkilöstöön. Kuntien yhteistoimintalain 4§ mukaisesti yhteistoiminnassa tulee käsitellä mm. henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavat muutokset työn organisoinnissa tai kunnan palvelurakenteessa sekä palvelujen uudelleen järjestämisen periaatteet, mikäli asialla voi olla olennaisia henkilöstövaikutuksia.

Mikäli organisaatiossa tapahtuvat rakenteelliset muutokset johtavat työn vähentymiseen tai tehtävien uudelleen organisointi edellyttää toimenpiteitä, jotka saattaisivat johtaa irtisanomiseen, osa-aikaistamiseen tai lomauttamiseen, tulee yhteistoimintaneuvottelu käynnistää kuntien yhteistoimintalain 7§ edellyttämällä tavalla. Yhteistoimintaneuvottelu tulee lain mukaisesti käydä siinä vaiheessa, kun työnantaja harkitsee toimenpiteitä, jotka voivat johtaa yhden tai useamman työsuhteen/virkasuhteen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla.

Talouden sopeuttamisohjelman ensisijainen tavoite on löytää kustannussäästöjä muilla keinoin, kuin työvoiman käyttöä vähentämällä. Työnantajan tulee kuitenkin varautua siihen, että talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteet saattavat johtaa irtisanomisiin, osa-aikaistamisiin tai lomautuksiin taloussuunnitelmakauden aikana. Taloudellisista, tuotannollisista ja toimintojen/tehtävien mahdollisesta uudelleenjärjestelystä johtuvista syistä aiheutuvien henkilöstövähennysten arvioidaan kohdistuvan yhteensä enintään yhdeksään (9) henkilöön.

Talouden sopeuttamisohjelman laatimiseksi organisaatiossa on tarpeen käynnistää yhteistoimintaneuvottelu. Yhteistoimintaneuvottelun päätyttyä talouden sopeuttamisohjelman suunnitelma esitellään kaupunginhallitukselle päätöksentekoa varten.

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Atso Vainio

Päätösehdotus: Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi.

Keskustelun kuluessa Janne Sjölund esitti, että pohjaehdotukseen tehdään seuraava lisäys: ” Esitän, että yhteistoimintalain mukaisia yt-neuvotteluita aloitetaan vain yhteistoimintalain 4§ osalta, Yhteistoimintalain mukaisia tuotannollisia ja taloudellisia perusteita ei pykälän 7 osalta tässä vaiheessa ole.”

Merja Koski kannatti Sjölundin esitystä

Seppo Nikula teki seuraavan esityksen asian palauttamisesta uuteen valmisteluun: ” Esitän, että yhteistoimintaneuvottelut aloitetaan lain 7 §:n 2 momentin mukaisin lähtökohdin, mikä edellyttää asian palauttamista valmisteluun siten, että kaupunginhallitukselle ja edelleen henkilöstöryhmien edustajille esitetään kirjallisen neuvotteluesityksen lisäksi 7 §:n 2 momentin edellyttämät tiedot ja tavoitteet kirjallisina.”

Johanna Jääskeläinen kannatti Nikulan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun aikana oli tehty kannatettu esitys asian palauttamisesta valmisteluun, joten oli äänestettävä. Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin sähköinen äänestys. Ne, jotka kannattivat asian käsittelyn jatkamista äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat asian palauttamista uuteen valmisteluun Seppo Nikulan esityksen mukaisesti äänestivät ei.

Kaupunginhallitus päätti äänin 6-4 jatkaa asian käsittelyä. Äänestysluettelo liitteenä.

Keskustelun jatkuttua Laura Kontu teki seuraavan vastaesityksen: "Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi. Sopeuttamisohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden pohjana on koko talouden suunnitelmakausi vuosille 2024-2026, jossa kunnan tuloverotuksen korotustarve on enintään 0,49%. Sopeuttamisohjelma laaditaan tämän pohjalle ja sopeuttamistoimia etsitään yhteistoimintaneuvotteluissa yhdessä henkilöstön kanssa niin tilojen käytöstä, kiinteistöistä kuin henkilöstömenoistakin."

Veli-Matti Virtanen kannatti Kontun esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyn aikana oli tehty kaksi kannatettu muutosesitystä, joten oli äänestettävä. Ensimmäisessä äänestyksessä olivat vastakkain Janne Sjölundin ja Laura Kontun tekemät muutosesitykset. Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin sähköinen äänestys. Ne, jotka kannattivat Sjölundin esitystä äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Kontun esitystä äänestivät ei.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 jaa-ääntä, 5 ei-ääntä ja 1 tyhjä. Äänestysluettelo liitteenä. Äänin 5-4, 1 tyhjä Laura Kontun tekemä esitys eteni seuraavaan äänestykseen pohjaehdotusta vastaan.

Seuraavassa äänestyksessä ne, jotka kannattivat pohjaehdotusta äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Laura Kontun esitystä äänestivät ei. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 jaa-ääntä, 5 ei-ääntä ja 1 tyhjä. Äänestysluettelo liitteenä.

Päätös:

Kaupunginhallitus päätti äänin 5-4 (1 tyhjä) Laura Kontun ehdotuksen mukaisesti, että "kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi. Sopeuttamisohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden pohjana on koko talouden suunnitelmakausi vuosille 2024-2026, jossa kunnan tuloverotuksen korotustarve on enintään 0,49%. Sopeuttamisohjelma laaditaan tämän pohjalle ja sopeuttamistoimia etsitään yhteistoimintaneuvotteluissa yhdessä henkilöstön kanssa

niin tilojen käytöstä, kiinteistöistä kuin henkilöstömenoistakin".

Janne Sjölund, Merja Koski, Kari Koski, Li Grönlund ja Seppo Nikula jättivät päätökseen eriävän mielipiteen.

Seppo Nikula esitti eriävälle mielipiteelle seuraavan perustelun: "kumpikaan ehdotus ei ole riittävä eikä siten yhteistoimintalain mukainen".

Merkittiin, että tekninen johtaja Jari Nikkari ja henkilöstöjohtaja Maaru Seikola poistuivat kokouksesta klo 20:54 tämän asian käsittelyn jälkeen.

Kaupunginhallitus 09.10.2023 § 261
1873/00.02.01/2023

Valmistelija: Henkilöstöjohtaja Maaru Seikola
etunimi.sukunimi(ät)uusikaupunki.fi

Talouden sopeuttamisohjelman tavoitteet

Kaupunginhallitus on kokouksessa 25.9.2023 §250 päättänyt talouden sopeuttamisohjelman laadinnan ja yhteistoimintaneuvottelun käynnistämisestä toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi. Sopeuttamisohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden pohjana on koko talouden suunnitelmakausi vuosille 2024–2026, jossa kunnan tuloverotuksen korotustarve on enintään 0,49 %.

Taloussuunnitelmassa 2023–2025 veronkorotustarpeeksi arvioitiin 0,99 %. Suunnitellusta veronkorotuksesta huolimatta kaupungin talouden on ennustettu kääntyvän alijäämäiseksi vuosina 2025–2026 siten, että kaupungin tuloissa ja menoissa on arviolta n. 1,5 milj. euron vuotuinen epätasapaino. Kaupunginhallituksen päätöksessä veronkorotuksen rajaus kasvattaa epätasapainon n. 3 miljoonaan euroon.

Sopeuttamisohjelmassa etsitään keinoja talouden sopeuttamiseksi. Tavoitteena on, että kaupungin talous on tasapainossa taloussuunnitelmavuonna 2026. Sopeuttamisohjelmassa tullaan kartoittamaan mm. tilankäytön tehostamisen tai toimitiloista luopumisen mahdollisuuksia, tulojen kasvattamisen mahdollisuuksia, toiminnan uudelleen organisoinnin mahdollisuuksia sekä palvelujen tai palveluverkon supistamisen tai palvelujen ulkoistamisen mahdollisuuksia.

Toimitilojen käytön tehostaminen ja toimitiloista luopumisen mahdollisuudet

Sopeuttamisohjelmassa pyritään saavuttamaan kustannussäästöjä mm. tilankäyttöä tehostamalla tai toimitiloista luopumalla. Muutos toteutetaan nykyaikaisilla työympäristöratkaisuilla, kuten yhdistämällä työtiloja sekä ottamalla käyttöön yhteiskäyttöhuoneita ja vähentämällä näin henkilökohtaisessa käytössä olevien työhuoneiden määrää. Työtiloja koskevat välttämättömät muutokset (esim. hiljaisten työtilojen edellyttämät ratkaisut sekä soveltuvat kalusteet) aiheuttavat lisäkustannuksia, mutta kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa pidemmällä aikavälillä vapauttamalla työtilaa muuhun käyttöön. Vapautuneisiin työtiloihin on mahdollista sijoittaa kaupungin muissa kiinteistöissä työskentelevän henkilöstön työhuoneita ja siten luopua joistakin vuokratiloista. Vuodesta 2025 alkaen julkisten työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy TE-toimistoilta kunnille, mikä lisää työtilojen tarvetta laskennallisen arvion mukaan Uudessakaupungissa n. kymmenelle hengelle. Säästöä on mahdollista saavuttaa sijoittamalla TE-palveluiden henkilöstö Mörnestä vapautuviin tiloihin sen sijaan, että työtila vuokrattaisiin ulkopuoliselta taholta. Kustannussäästöksi, jota voitaisiin saavuttaa vapauttamalla kaupungin käytössä olevia muita työtiloja ja siirtämällä kyseistä henkilöstöä Mörneen, arvioidaan n. 50.000 euroa vuodessa. Kustannusvaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu Mörnen remontointikustannuksia.

Lisäksi talouden sopeuttamisohjelmassa kartoitetaan mahdollisuuksia luopua joistakin toimitiloista. Esimerkiksi kulttuurikeskus Crusellin ylläpitokustannukset ovat korkeat. Raatihuone on toinen esimerkki kiinteistöstä, josta luopumisen mahdollisuuksia tulee selvittää osana toimitilaselvitystä. Huomioitava on, että toimitilasta luovuttaessa henkilöstö ja toiminnot tulee sijoittaa toiseen työ- ja toimitilaan ja sijainnin tulee olla käyttötarkoitukseen nähden tarkoituksenmukainen. Mahdollisten myytävien kiinteistöjen myyntituoton arviointi vallitsevassa epävarmassa tilanteessa ei ole perusteltua, mutta ylläpitokustannuksissa mahdollisesti saavutettava säästö on arvioitavissa. Edellä mainittujen kiinteistöjen ylläpitokustannusten säästöksi arvioidaan n. 115.000 euroa vuodessa.

Palveluverkon laajuus

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa kartoitetaan palveluverkon tarvetta ja oikeaa laajuutta. Mahdollisella palveluverkon supistamisella voitaisiin saavuttaa säästöjä henkilöstömenojen ja tukitoimintojen kustannusten vähentymisen lisäksi kiinteistön mahdollisissa vuokrakuluissa ja ylläpitokustannuksissa. Esimerkiksi kasvun ja oppimisen palveluissa oppilasmäärät vähentyvät jo taloussuunnitelmakauden aikana vuodesta 2025 lukien. Oppilasmäärien laskiessa nykymuotoisen palveluverkoston tarve pienenee ja kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa rakenteellisilla muutoksilla. Esimerkiksi Pyhämaan koulun

oppilasmäärä on pienenemässä syntyvyysarvioon perustuen yhteentoista (11) oppilaaseen vuoden 2026 aikana.

Palvelujen järjestämisen vaihtoehdot

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa tarkastellaan lisäksi yhtiöittämisen tai ulkoistamisen vaihtoehtoja. Mm. palkkahallinnon ulkoistamisen selvitys on kaupungin organisaatiossa jo käynnistetty, mutta lisäksi tulee selvittää esim. taloushallinnon, kiinteistöhuollon, puhtaanapidon tai ruokapalveluiden järjestämisen vaihtoehtoja. Huomioiden, että monet palvelut on FCG:n talousanalyysin mukaan tuotettu Uudessakaupungissa verrokkikuntia edullisemmin, ei ulkoistamalla tai yhtiöittämällä varsinaisesti oleteta saavutettavan kustannussäästöjä, vaan ennemminkin rakenteellisia muutoksia palvelutuotantoon. Sellaisten rakenteellisten tai palvelutuotannon muutosten, kuten ulkoistamisen vaikutukset, tulee talouden sopeuttamisohjelmassa selvittää kattavasti mahdollisten muutosten tosiasiallisten kustannusvaikutusten arvioimiseksi.

Palkkahallinnon mahdollisen ulkoistamisen selvitys on kaupungissa käynnistynyt syksyn 2023 aikana. Sisäisen palvelutuotannon kustannuksia on verrattu ulkoistetun palvelun arvioituun kustannukseen. Kustannusvertailun perusteella mahdollisella ulkoistamisella arvioidaan saavutettavan vuosittain n. 20.000 euron säästöt ottaen kuitenkin huomioon, että ulkoistamisen käynnistäminen aiheuttaisi alkuvaiheessa tavallisesti lisäkustannuksia. Mahdollinen säästö on siten saavutettavissa todennäköisesti vasta myöhäisemmässä vaiheessa.

Lisätulot

Menoleikkausten lisäksi talouden sopeuttamisohjelmassa kartoitetaan tulojen kasvattamisen mahdollisuuksia. Mahdollisuudet ovat rajalliset, mutta yhtenä vaihtoehtona on esimerkiksi tonttien kaavoittaminen ja myynti. Esimerkiksi Uudenkaupungin Koivistonsaari on mahdollista kaavoittaa vapaa-ajan tonteiksi. Koivistonsaaren kaavoittaminen ja tonttien myynti tuottaisi kaupungille arviolta yhden miljoonan euron verran lisätuloja. Tonttien myynti tuottaisi kertaluonteista tuloa, mutta vaikuttaisi osaltaan merkittävästi taloussuunnitelmakauden 2024–2026 talouden tasapainottamistavoitteessa.

Talouden sopeuttamisohjelman mahdolliset vaikutukset henkilöstöön

Talouden sopeuttamisohjelman ensisijainen tavoite on löytää kustannussäästöjä muilla keinoin, kuin työvoiman käyttöä vähentämällä. Talouden sopeutus edellyttää kaupungin organisaation ja toimintojen rakenteellista tarkastelua ja tavoitteena on ensisijaisesti toteuttaa pysyviä, rakenteellisia kustannussäästöjä tai kasvattaa lisätuloja. Tulojen kasvattamisen mahdollisuudet ovat kuntien taloudessa kuitenkin rajalliset. Huomioiden, että talouden

sopeuttamiskeinoista tuloveronkorotus on sopeuttamisohjelmassa rajattu 0,49 %:iin, on varauduttava siihen, että edellä mainitut alustavasti kartoitetut sopeuttamistoimet eivät ole riittäviä talouden tasapainon saavuttamiseksi taloussuunnitelmakauden 2024–2026 aikana.

Osana talouden sopeuttamista harkitaan siksi myös toimenpiteitä, joiden myötä henkilöstömenot vähenisivät muiden menojen rinnalla. Työnantaja joutuu vallitsevassa tilanteessa harkitsemaan taloudellisista ja/tai tuotannollisista syistä johtuvia irtisanomisia, osa-aikaistamisia, lomautuksia tai muita muutoksia palvelussuhteiden ehdoissa.

Kuntiin jääneet työtehtävät on pääosin tarkasteltu ja arvioitu sosiaali- ja terveystalouden siirron yhteydessä hyvinvointialueelle. Työnjaon, tehtävien yhdistämisen ja tehtävämuutosten kriittistä tarkastelua jatketaan osana talouden sopeuttamisohjelmaa. Huomioon tulee kuitenkin ottaa, että palvelun tuottamisen riskit kasvavat, mikäli työtehtäville varattavia henkilöstöresursseja vähennetään. Vuosina 2024–2026 kaupungin palveluksesta eläköityy ennusteen mukaan 55 henkilöä. Valtaosassa toimenkuvia työ ei kuitenkaan vähenny työntekijän tai viranhaltijan eläköitymisen yhteydessä, eikä eläköitymisellä siten ennusteta saavutettavan merkittäviä kustannussäästöjä henkilöstömenoissa. Pääasiassa eläköitymisen voidaan arvioida mahdollistavan muutoksia tehtävänkuvissa tai palvelussuhteiden ehdoissa.

Talouden tasapainon saavuttaminen taloussuunnitelmakaudella 2024–2026 siten, että tuloveronkorotus on enintään 0,49 %, voisi alustavien kartoitusten mukaan tarkoittaa irtisanomisten ja osa-aikaistamisten kohdentumista enintään 50 henkilöön. Alustavien kartoitusten mukaan lomauttamiset voisivat kohdistua kaupungin koko henkilöstöön. Neuvotteluissa pyritään löytämään ratkaisuja, joiden avulla mahdollisten irtisanomisten, osa-aikaistamisten ja lomauttamisten määrä olisi alustavasti arvioitua pienempi. Työnantajan harkitsemat toimenpiteet täsmentyvät yhteistoimintamenettelyn edetessä.

Neuvotteluiden alkaessa mahdollisten vähennysten kohteena on koko kaupungin henkilöstö. Mahdollisissa työvoiman käytön vähennyksissä noudatettaisiin KVTES mukaista sääntöä, jonka mukaan viimeksi irtisanotaan kunnan/kuntayhtymän toiminnalle tärkeitä työntekijöitä ja saman työnantajan työssä osan työkyvystään menettäneitä. Jos työntekijät ovat näillä perusteilla samanarvoisia, kiinnitetään huomiota myös työntekijän huoltovelvollisuuden määrään ja palvelussuhteen kestoaikaan. Lisäksi työvoiman vähentämistä harkittaessa on otettava huomioon, että useat tehtävät kuntaorganisaatiossa perustuvat lakisääteiseen palveluvelvoitteeseen. Työvoiman mahdolliset vähennystoimenpiteet eivät voi osaltaan johtaa siihen, että lakisääteinen palveluvelvoite ei toteutu.

Kuntien yhteistoimintalain mukaisesti työnantajan tulee neuvottelujen käynnistyessä antaa arvio ajasta, jonka kuluessa irtisanomiset, lomauttamiset tai osa-aikaistamiset tehtäisiin. Talouden sopeuttamisohjelma suunnitellaan talven 2023/2024 aikana ja päätökset sopeuttamistoimista tehtäisiin neuvottelujen päätyttyä ja arviolta viimeistään syksyn 2024 aikana. Siten mahdolliset irtisanomiset, lomauttamiset ja osa-aikaistamiset toteutuisivat arvioidusti syksyn 2024 talousarviokäsittelyyn mennessä. Mahdolliset henkilöstömenojen vähennykset toteutuisivat arviolta vuodesta 2025 alkaen. Mikäli irtisanominen, lomauttaminen tai osa-aikaistaminen olisi seurausta rakenteellisesta muutoksesta, kuten palveluverkon supistumisesta, työvoiman vähennys noudattaisi rakenteellisen muutoksen toteutumisen aikataulua ja saattaisi siten toteutua myöhemmin taloussuunnitelmakauden aikana.

Talouden sopeuttamisohjelmaa suunniteltaessa talven 2023/2024 aikana voidaan suunnittelussa hyödyntää edellä tässä esittelytekstissä alustavasti kartoitettuja mahdollisia sopeuttamistoimia. Suunnittelua ei kuitenkaan tule miltään osin sitoa eikä rajoittaa näihin mahdollisiin sopeuttamistoimiin, vaan kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja tulee kartoittaa ja suunnitella ennakkoluulottomasti.

Yhteistoimintamenettelyn käynnistäminen

Yhteistoimintaneuvottelu tulee lain mukaisesti käydä siinä vaiheessa, kun työnantaja harkitsee toimenpiteitä, jotka voivat johtaa yhden tai useamman työsuhteen/virkasuhteen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla.

Edellä kuvatun perusteella Uudenkaupungin kaupunki on velvollinen aloittamaan kuntien yhteistoimintalain 7§ mukaisen yhteistoimintamenettelyn, joka ulottuu kaupungin koko organisaatioon ja liikelaitoksiin. Yhteistoimintamenettely toteutetaan yhteistyötoimikunnassa.

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Atso Vainio

Päätösehdotus: Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelmaa koskevan suunnittelun ja yhteistoimintaneuvottelut edellä kuvatun mukaisesti, ja valtuuttaa henkilöstöjohtajan antamaan neuvotteluesityksen. Alustavaa suunnittelua johtavat kaupunginjohtaja ja henkilöstöjohtaja. Yhteistoimintaneuvotteluiden päätyttyä kaupunginjohtaja esittelee asiat (ml. suunnitelmat eri vaihtoehtoineen, työntekijäpuolen ehdotukset sekä yhteistoimintaneuvotteluissa esille tulleet muut asiat) kaupunginhallitukselle päätöksentekoa varten.

Keskustelun kuluessa Seppo Nikula teki asiassa seuraavan vastaesityksen:

”Kaupunginhallitus päättää käynnistää yhteistoimintaneuvottelut Kuntien yhteistoimintalain 7§:n 2mom mukaisilla kirjallisesti annettavilla ja tämän pykälän valmistelutekstin mukaisilla tiedoilla kuitenkin sillä poikkeuksella, että mahdolliset henkilöstövaikutukset voivat toteutua koko suunnitelmakaudella, osin myös vuoden 2024 alusta alkaen. Kaupunginhallitus valtuuttaa ja edellyttää henkilöstöjohtajan antamaan neuvotteluesityksen välittömästi, jotta neuvotteluelvoite (kuusi viikkoa) ehtii täytyä Kuntien yhteistoimintalain 4§ 2 mom:n mukaisesti ennen kuin kaupunginhallitus antaa lopullisen talousarvioesityksensä joulukuussa kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Kaupunginhallitus esittää samalla, että kaupunginvaltuusto siirtää talousarviokokousta vähintään viikolla, joulukuun 18. päivään. Lisäksi kaupunginjohtaja veloitetaan raportoimaan yt-neuvottelujen etenemisestä kaupunginhallituksen kokousten yhteydessä. Talouden sopeuttamisohjelma käynnistetään myös viipymättä ja se konkretisoituu ensi vaiheessa kaupunginhallituksen talousarviovalmistelun yhteydessä. Kaupunginhallitus antaa luvan yhteistoimintaneuvottelujen aloittamiseen ennen tämän päätöksen lainvoimaisuutta perustellen tätä asian kiireellisyydellä ja valmisteluluonteisuudella.”

Birgitta Runola kannatti Nikulan esitystä.

Janne Sjölund teki asiassa seuraavan vastaesityksen:

”Esitän, että talouden sopeuttamisohjelma laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa, mutta yhteistoimintalain mukaisia yt-neuvotteluita aloitetaan vain yhteistoimintalain 4§ osalta, Yhteistoimintalain mukaisia mahdollisiin merkittäviin irtisanomisiin ja lomautuksiin johtaviin neuvotteluihin tuotannollisia ja taloudellisia perusteita ei pykälän 7 osalta tässä vaiheessa ole, eikä mahdollinen veronkorotus suunnitteluvuosinakaan perustetta muodosta.”

Merja Koski kannatti Sjölundin esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun aikana oli tehty kaksi pohjaehdotuksesta poikkeavaa vastaesitystä, joten oli äänestettävä. Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin sähköinen äänestys.

Ensimmäisessä äänestyksessä vastakkain olivat Seppo Nikulan ja Janne Sjölundin tekemät ehdotukset. Ne, jotka kannattivat Janne Sjölundin tekemää ehdotusta äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Seppo Nikulan tekemää ehdotusta äänestivät ei. Suoritettuna äänestyksessä annettiin 4 jaa-ääntä ja 7 ei-ääntä. Äänestysluettelo liitteenä.

Toisessa äänestyksessä vastakkain olivat pohjaehdotus ja Seppo Nikulan tekemä vastaesitys. Ne, jotka kannattivat pohjaehdotusta äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Seppo Nikulan tekemää ehdotusta äänestivät ei. Suoritettuna äänestyksessä annettiin 7 ei-ääntä ja 4 tyhjää. Äänestysluettelo liitteenä.

Päätös:

Kaupunginhallitus päättää käynnistää yhteistoimintaneuvottelut Kuntien yhteistoimintalain 7§:n 2mom mukaisilla kirjallisesti annettavilla ja tämän pykälän valmistelutekstin mukaisilla tiedoilla kuitenkin sillä poikkeuksella, että mahdolliset henkilöstövaikutukset voivat toteutua koko suunnitelmakaudella, osin myös vuoden 2024 alusta alkaen. Kaupunginhallitus valtuuttaa ja edellyttää henkilöstöjohtajan antamaan neuvotteluesityksen välittömästi, jotta neuvotteluvaihe (kuusi viikkoa) ehtii täytyä Kuntien yhteistoimintalain 4§ 2 mom:n mukaisesti ennen kuin kaupunginhallitus antaa lopullisen talousarvioesityksensä joulukuussa kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Kaupunginhallitus esittää samalla, että kaupunginvaltuusto siirtää talousarviokokousta vähintään viikolla, joulukuun 18. päivään. Lisäksi kaupunginjohtaja veloitetaan raportoimaan yt-neuvottelujen etenemisestä kaupunginhallituksen kokousten yhteydessä. Talouden sopeuttamisohjelma käynnistetään myös viipymättä ja se konkretisoidaan ensi vaiheessa kaupunginhallituksen talousarviovalmistelun yhteydessä. Kaupunginhallitus antaa luvan yhteistoimintaneuvottelujen aloittamiseen ennen tämän päätöksen lainvoimaisuutta perustellen tätä asian kiireellisyydellä ja valmisteluluonteisuudella.

Äänestysluettelot liitteenä.

Merja Koski, Heli-Päivikki Laurén, Janne Sjölund ja Kari Koski jättivät päätökseen eriävän mielipiteen perustelulla, että päätös on yt-lain vastainen.
